

ШЫН

Совет Эвилеливиң Коммунистг партиязының
Тыва область болгаш Кызыл хоорай. комитеттериниң,
ажылчы чоннар депутаттарының область Советиниң органы

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

Украинаның Россия-биле катап каттышканының 300 чыл байырлалына (1 арын).
Тракторист Дмитрий Шадринцевтиң чедишикини (1 арын).
В. Молодов.—Марксисчи диалектика бойдушта болгаш нийтиелде болушкуннарның бот-бодунга харылааларының болгаш бот-бодунга не-

мектежилгезиниң дугайында (2—3 арыннар).
Т. Андриянов.—Колхозчу өңчүрүң сымчылдыкчылары шындыгы аялалдан чайлабас (3 арын).
Ольс Гончар.—Найыралдын ыдыктыг тугу (3 арын).
Польшада куруккан черлерни ажылда киирип турары (4 арын).
Корей Улус Демократтыг Респуб-

ликаның бүүрүлгелериниң мурнакчылары шаднааны (4 арын).
Даштыкы херектер министрлериниң Женева чөвүлел хуралы (4 арын).
Нийти Европаның ам болур деп турар профэвилел конференциязы-биле холбаштыр профэвилелдериниң Бүгү-делегей федерациязының кыргыры (4 арын).

Спорттун чайгы сезону

Бистиң чуртта күш-культура болгаш спорт херээ ажылчы чонну, ылаңгы аныяк өскени коммунисттиң өзүга кижиздериниң, оларның кадыкшылын дадыктырып быжык-лаарының база коммунисттиң нийти-ледди тургузары дээш чогаалдыкчы күш-ажылчы совет улусту соруку киирерини, социалист Ада-чуртун камгалаарына оларны белеткээриниң чугула чепсээ болуп турар.

ригези амдыгаа чедир-ле сегизөөн, оон туржук Кызыл хоорайда стадионну, күш-культура бажыкының дерилгезинде көсүк эжижилге чок. Мынчангаш спорт хемчеглеринге чарыгдары-биле күрүениң берип турар хөй түндүк хөрөңгилери чыл санында четче ажыгалатынмай артып турар. Кышкы-даа, чайгы-даа үелерде районнар төптөринге, колхозчу суурларга, ол ышкаш область төвү—Кызылга эрттирип келгилээн эвээш санын спорт маргылдааларының организастыг дөңгөлу куду болгаш сонугарыңгы эвес болуп тургулаан.

Бисте күш-культура, спорт ажылы болза, Коммунистг партианың, Совет казактың доктаамал кичээниңиниң төвүнге туруп, шапкын хөгжүлдени ач келген. ССРЭ-ниң калбак делгем девискээриниң бүгү-ле булуңнары ам күш-культура, спорттун сырый четкизи-биле шыва алдынган. Спорттун янзы-бүрү эки-тура нийти-леддериниң хүрээлени улам-на калбарып, олар хоорай, көдээниң миллион-миллион аныяк өскени боттары долгандыр сырый каттыштырып турар.

Областа күш-культура организастыгының ажылының стили дөгөй болгаш ажылчы чонун, ылаңгы бистиң аныяктарының өзүп олар спортту негелдерин мырыңайла харылап шыдаайн турар. Тыва улус хүрежиринге, аът спортунга, баг кагарына, баг болгаш кажык адарына кончуг ынак. Национал спорттун ол чугула хевирлериниң хөгжүлдээ чөгүрү дөңгөлдөни албай турарындан оларның чамдыктары харын-даа спорт хевиринден казытылып үнер чыгаан.

Совет спорттун чедишикинери чыл келген турум өзүп турар. Хаак, коньки болгаш спорттун өске-даа чугула хевирлериниң талазы-биле бо кыжын болуп эркилээ делегей маргылдааларына бистиң спортсменнеривистиң кайгамчыктыг тийлелелери ол дугайын тодаргай херечилээн. 1954 чылда совет спортсменнер спорттун ийи чүс ажыг делегей маргылдааларына киржип эртер.

Спорттун чайгы сезонуна область чедишикинни эрттирер, спортту бедик түңнелдерни чедип алыр төлдө, спорт шимчээшкенинги партиязы удуртулганы күштелдирери чугула. Кайда-ла стадион азы спорт шөлчүгежи таарымчалы-биле деритинген, ында массалыг ажил план өзүгаарышын организастатынган турар болдур, аңаа эки түңнелдер чедип алдынар. Мынчангаш районнар төптөрине, колхозчу болгаш ажылчы суурларда стадионнарны, спорт шөлчүгештерин кыска хуусаада таарымчалыг корум-чурумга киригеш, олар аныяк өскени боттарыңче хандыкшылды-биле хаара туткан, оларга өзүдү спортту дадыкшылганы берип шыдаан турарын хандыраар херек.

Ам бүгү чуртта спорттун чайгы сезону эгелээн. Хоорайларда, суурларда муң-муң улуг, бие стадионнар, спорт шөлчүгештери чогуур өйүңде эки дерилгелиг ажиттыңгылааш, спорттун янзы-бүрү массалыг хевирлерин калбаа-биле организастап, аныяк өскени боттарыңче хандыкшылды-биле хаара тутуп турарлар. Бо чайны миллион-миллион совет спортсменнер чуртка болгаш бүгү делегейге күш-культураның кайгамчыктыг чаа-чаа тийлелелери-биле база демдегелер эртер дээрине кандыг-даа чыгынып турбас.

Маңаа хамаарыштыр кол кичээниң стадион бүрүзүңге, спорт шөлчүгежи бүрүзүңге күш-культураның массалыг хевирлери: чадаг чарыш, черниң узун, бедиин халыкы, бодалга, национал спорт, хол, бут бөмбү болгаш чик атлетиканың өске-даа хевирлери сонугарыңгы-биле организастатынган турза чогуур. Ол ышкаш суг спортун калбартыр сорулда-биле чер бүрүзүңге болдунар хемчеглерин алыры чугула.

Делегейниң ажылчы чоннарының эп-сеткил каттыжышканының байырлалы—Май Бирниң хүнеринде бистиң область спорттун чайгы сезону ажиттыңгылаш. Кызылдың болгаш районнар төптөриниң спортсменнери ол хүнерде спорттун чамдык хевирлериниң талазы-биле маргылдааларга киржип, боттарының организастыг байдалын көргүскенер. Спорттун чайгы сезону эгелээни-биле чергелештир, областтың профэвилел, комсомол болгаш спорт организастыгының база бүгү күш-культура-ларның мурнунга чугула сорулга алдынып турар. Хоорай, көдээде массалык ортузуңга совет спорттун бүгү хевирлерин чедишикинниң калбарып, шенелде-өөредилгелиг хемчеглерин таарымчалы-биле организастап тургаш, бистиң аныяктары-выстың спортту мергежилни өстүрүп, хөй-хөй разрядниктерни белеткеп үндүрерин спортчу чай олардан негеп турар.

Улустун кадыкшылын быжыглаарының чугула чепсээ—спорт хевирлериниң күрүениң берип турар ашка-хөрөгилерин чөп ажылап тургаш, областтың колхоз, совхоз, МТС, школа бүрүзүңге спорт шөлчүгештерин немей тудары, оларны үлгерли-биле дерип чепсеглээри—көдээ Советтериниң, профэвилел, комсомол организастыгының, спорт комитеттериниң болгаш спорт нийти-леддериниң чингине херээ болур. Үстүңде организастыялар ол чугула ажылчы массаның күжүн чыра мобилизастаар хүлээлгелиг.

Бичаарга спорт шимчээшкениниң шак ыңдыг негелделери бисте чедир үвөлтөмөй, спорт организастыяларына партияжи удуртулга кошкак болуп, профэвилел, комсомол организастыялары организастык дузалатчыны чогууру-биле көргүсөйи келгенинден областа, ылаңгыа көдээ черлерде спорттун өзүлүг массалыг чоруну мынчага чедип алдынаан. Спортсменнериниң техниктиң мергежилди дыка чавыс. Ол дугайын эртен чайын болгаш бо кыжын областа эрттиргилээн спартакиадаларының түңнелдери, Сибирь областтарының аразына чорутулаан спорт маргылдааларына бистиң спортсменнеривистиң эң куду нерлерни эгелээни тодаргай херечилээн.

Спорттун бо чылдагы чайгы сезонуң үзүңдө кол чүве болза, совет спорттун күжүңү үнер дөзү — оң массалыг чорун бүгү хемчээлди-биле калбартыр, янзы-бүрү секциялары дамчыштыр өөөредилге-шенелделиг хемчеглерни доктаамал организастап тургаш, спортсменнериниң спортту мергежилни өстүрери, мынчангаш разрядниктериниң санын көвүдедери болур. Областың профэвилел, комсомол болгаш спорт организастыяларының амгы чугула сорулгазы болза, күш-культура херээниң хөгжүлдээниң Совет күрүениң берип турары материалдыг улуг дузалатчыга даянып алгаш, хоорай, көдээге спорттун массалыг шимчээшкенин калбартыр, бистиң аныяктары-выстың спортту мергежилни өстүрери болур.

Каш чылдар бурунгаар районнар төптөринде организастаан стадионнарның, спорт шөлчүгештериниң де-

УКРАИНАНЫҢ, РОССИЯ-БИЛЕ КАТАП КАТТЫШКАНЫНЫҢ 300 ЧЫЛ БАЙЫРЛАЛЫҢА

Украин улуска белек

ВЛАДИМИР. Гусевскиниң хрусталь мастерлери болгаш улустун мастер чурукчулары Украинаның Россия-биле катап каттышканының 300 чылдыга алдар кылдыр украин улуска үнелиг белектерни белеткээнер.

Украинаның төөгүзүнүн палазы-биле үнелиг документиленер

СССРЭ-ниң В. И. Ленин аттыг Күрүне библиотеканың Украинаның төөгүзү-биле холбашкан хол-биле бижээн эң үнелиг номнар, бижикилер болгаш актылар камныг шыгжагынып чыдар.

Операның болгаш балеттиң Т. Г. Шевченко аттыг Киев театрының шиизи

Москвада Украинаның Россия-биле катап каттышканының 300 чылды демдеглээри-биле келген Украинаның алдарлыг опера коллективни—Киевтиң Күрүнеңи Т. Г. Шевченко аттыг академиктиг театры улуг чедишикинниң ойнап чоруп турар.

Молотов аттыг артельдиң мастерскаязының ювелирлери алдында каан улуг кубокту украин улуска белек кылдыр кылган. Оң бедии 42 сантиметр. Кубоктуң бир талазында лавр бүрүлери-биле хаажылап тургаш, Богдан Хмельницкийни чурраан, а өске талазында Москва Кремлинниң суургазын чурраан. Оң адаанда «1654—1954 чыл» деп бижээн. Кубокту ювелирлер артелинин уран удуртукчузу С. Шишкинскиниң чурраанын өзүгаар эң эки мастерлер кылган.

Орус болгаш украин дылдар кырында хол-биле бижээн чүс-чүс номнарның аразындан Григорий Гриванкоң украин улустун национал хамаарышпас чорук дээш демиселини дугайын чугаалап турар чогаалы, а ол ышкаш, «Биче-россий казах улустун тыттып келгениниң эгизинде 1761 чылга чедир долчу төөгүп бижишкени» болгаш өске-даа чүдүлдер кичээниңи хаара тутуп турар. Украинаның Россия-биле катап каттышканына хамааржыр болуш-

Аалчыларның шийлерин найысладдык ажылчы чоннары улуг соңуургалдык көрүп турар. Киевчилер москвачыларга Улуг театрының спеназындан К. Данькевичиниң «Богдан Хмельницкий» деп операны, А. Свечниковтуң «Маруся Богуславка» деп балетин көргүскенер.

Хожудаашкынны чайладыр

СЕСЕРЛИГ. (Телефон-биле). Кызыл районда «Баян-Хем» колхоз кол культура болур кызылтастың 135 гектар планын 150 гектарга чажып тараан, сулаңың болгаш арбайның чажылдызын база дооскан. Бичалза-даа ол колхоз хову ажылы апрель 20-ден майның 10-га чедир тараа культураларын бүрүн чажып шыдаваанын база айтыр херек.

Хову ажылын удуртурун экижидер

СУГ-АКСЫ. (Телефон-биле). Суг-Хөл районунуң колхозтары часкы хову ажылын чээрби хонук ажыр уламчылап турар. Улгаттыр каттышкан Калинин аттыг колхоз (даргазы агроном эш Плотников) апрель 18-тен майның 10-га чедир чүгте 252 гектарда кызылтас чашкан, ол болза, тараа культураларының нийти планының чүгте 33 хуузу болур.

байдалын чажыраар оралдажып турар. Район тараа культураларының планын май 10-га чедир чүгте 48 хуу чажып тараан. «Большевик» колхозтун ишчилериниң дуржулгазын ажылгаан болза, район амгызындан ыракта бедик көргүзүлгелерил болур арга бар.

Тракторист Дмитрий Шадринцевтиң чедишикини

Комсомолчу Дмитрий Шадринцев Бай-Хаак МТС-тиң мурнакчы трактористтериниң бирээзи. Чуртка тараа бүдүрүлгезин көвүдөдүр дугайында партия биле казактың салган сорулгазын амдыралга ботандырары бирги ээлчегде механизаторларның мурнунда харысалгалыг хүлээлге болуп турарын эш Шадринцев ханызы-биле билгеш, техниканы бедик бүдүрүкчүлүг ажылаар, часкы тарылганы кыска хуусаада эки шынарлыг эрттирерин хандыраар дээш бодунга бедиктен социалисттиг хүлээлгени алган. Бо чылдың сезонунуң дургузунда чымчак андарылгага шилчидерге 900 ганы ажылдап кылдыр.

Калинин аттыг колхозта эш Бухтуевтиң трактор бригадасына ажылдавышаан, Майның бирниң байырлалының хүнүндө 110 ганы чаштырар дээш бодунуң сезүн аныяк тракторист ээлеп шыдаан.

Агрегаттың ажылдакчылары болгаш хандырылганы харылап турар колхозчулар шупту чаңгыс дем-биле шалымкын ажылдап турганнар. Селжаларже тарааны агрегат хөдөлүп чоруп турда-ла саадал чок уруп турган, а тракторже сугну болгаш кывар чүдүлдү—шөлдүң уштарында ээр черлерге үр эвес доктаашкын аразында кудуп ап турган.

Доора-Халдың шөлүндө шыгып базырып ийиртеп каан шөлдү доора болгаш узун тургаар хемчээглээш, бичин тукчугаштар-биле демдектеллеп алган. Оң бүгү хемчээли 95 га болган. Ол ажылды колхоз даргазы эш Д. Есипов блду удурткан болгаш ажылга тура дүшүс, эрес диним трактористин эки түңнелди көргүзөринге идегеп турган.

Агрегаттың ажылында бичин-даа саадаашкын чок болган болгаш хайнышкының ажыл орай дүңгө чедир үргүлчүлүс. Техниканы мергежилди шингээди алган комсомолчу Дмитрий Шадринцев ол хүн кайгамчыктыг тийлелгени көргүскен — кожудаламгы үш селжа-биле 23 шактың дургузунда 190 гектарны азы

Майның 1-ниң чылгы, чайыннанчак хүнү эгелээн. Эртен даң-бажында Д. Шадринцев тракторунуң көрүлдээниң кирген. Ол-ла үеде Виктор Казанцев биле Иван Белых олар селжалары белеткей бергенер. Агрегаттың бүгү байдалы хынатын-

Чурукта: тракторист Д. Шадринцев болгаш оң кур чер андарып турары. Чуруу С. Феоктистовтуу.

СЭТА-ның прессклишези.

Марксистичи диалектика бойдуста болгаш ниитилелде болушкуннарның бот-бодунга харылзааларының болгаш бот-бодунга нөмектежилгезиниң дугайында

Марксистичи диалектиктиң метод болза, делегейни шинчилеп билриниң болгаш революсучу чаартырының караңгыс эртемниң методу болур. Метафизикага болгаш диалектиканы эрги хевирлеринге удурлааныштыр марксистичи диалектиктиң метод бойдустан болгаш ниитилелде болушкуннарның өзүлүг материалчын билеп алырынга үндөзүлөтүн. Ол муракчы эртемниң болгаш кижилер тәрелетиниң практиканың бүгү чедишкенин даянып турар. Диалектиктиң методта туруп турар хоойлулар болгаш ылгаыралдар объективтиң делегейниң хоойлуларын шын илередиң турар.

Бойдустан болгаш ниитилелде шимчээшкениниң, хөгжүдөзүнүн бүгү-ниити хоойлуларын дугайында эртем болур материалистиң диалектика болза, Коммунисттик партияның бүгү ажил-чорудулганын, оон программазын, стратегиязын болгаш тактиказын үндөзүн болур. Марксистичи диалектиктиң метод капитализмниң чылаш чок өдүрүн болгаш коммунизмниң тиллээриниң эртемниң үндөзүлөтүн берип турар. Диалектиктиң методка даянаш, партия болза, ниитилелде хөгжүдөзүнүн объективтиң экономиктиң хоойлуларын билеп ал, оларны шинчээди алгаш, ажилчы чоңуң эрежяктарына оларны ажыглап, коммунизмниң тиллелгелин тургузушкунуң оруу-биле совет ниитилелди бүзүрелин баштап турар.

Марксистичи диалектиктиң методтуң кол дүрүмнериниң бирээзи болза, ниитилелде болгаш бойдустан болушкуннарның бүгү-ниити харылзаазының бот-бодунда хамаарылганын болгаш бот-бодунга нөмектежип турарының дугайында дүрүм болур.

Марксистичи диалектиктиң метод бойдустан болгаш ниитилелде болушкуннуң бүрүзүн өске болушкуннар-биле харылзаа-холбаалыг кылдыр көрүп негеп турар. Марксистичи диалектиктиң методтуң бо негелдизи болза, объективтиң материалдыг делегейде чүвөлериң болгаш болушкуннарның боттуг харылзаазының илередиң турар. Делегей дээр, чангыс-аай, харылзаалыг бүдүн чүвө-дир, өске бүдүмелдер-биле болгаш болушкуннар-биле харылзаашпаан тускайланчак туруп турар чүвө делегейде чок.

В. И. Ленин материалдыг делегейде чүвөлериң болгаш болушкуннарның харылзаазының дугайында диалектиктиң өөредигниң чугула ужу-дузалыг айткан. Чүвени анализтеп көрдө, «ол чүвени өске чүвөлөргө хөй янзы харылзааларының бүгү каттыгышыны» ап көрүп эрежок чугула деп Ленин айткан. Боттуг чүдүлдү диалектиктиң анализинге Ленин болза— делегейниң бүгү болушкуннарның бүгү талагы, бүгү-ниити харылзаазы болгаш бот-бодунга нөмектелгени илередиң деп негелдени салган.

Харылзаалар дугайында өөредигни марксистичи диалектиктиң методтуң бир дугаар, кол шийин-демдээ кылдыр көрүшпаш, бойдустан болгаш ниитилелде болушкуннарның харылзаазының бот-бодунга нөмектежилгезиниң дугайында марксистичи өөредигниң утка-шынарын И. В. Сталин илередиң көргүскөн. «Метафизикага удурлааныштыр диалектика болза, бойдустан бот-боттардан хоорук, бот-боттардан башкаланчак болгаш бот-боттардан хамаарылганы чүвөлериң, болушкуннарның душ болган мөөнөшкенин кылдыр эвес,— харын бүдүмелдер, болушкуннар бот-боду тудушкак харылзаалыг, бот-бодундан хамаарылганы болгаш бот-бодунга нөмектежип турар харылзаалыг чангыс-аай бүдүн чүвө кылдыр ап көрүп турар.

Мынангаш диалектиктиң метод болза, бойдустан чангыс-аай болушкун, бир эвес ону башкаланчак хевирлиг кылдыр, долгандыр турар болушкуннар-биле харылзааштырбайн, олардан хоорук кылдыр ап көрү болза, ужу-дукка чок чүвө болдуруптуң болур, харын ынаага кандыг-аай болушкуну, бир эвес ону долгандыр турар бот-бодушкуннар-биле үзүлбөс харылзаалыг кылдыр, ону долгандыр турар болушкуннардан нөмектежип турар деп ап көрү болза, билдинип болур болгаш барымдааланып болур деп санап турар» («Ленинизмниң айттыгылары» арын 575).

Болушкуннар бот-бодунга нөмектежип турар кылдыр көрү деп марксистичи диалектиктиң методтуң негелдизи бойдустан бодунда болгаш ниитилелде амьдыралында чүвөлөр болгаш болушкуннар тускайланчак турбайн турары-биле тодартынып турар. Делегейде бүгү бү-

дүмелдер болгаш болушкуннар бот-бодун нөмектеп, бот-боду-биле деткижилтеде туруп турарлар. Болушкуннарның чүгле бот-бодун нөмектежип турар кылдыр ап көрү бойдустан чангыс-аай бүдүн чүвө кылдыр билер органы биске берип турар. Бойдустан материалдыг чангыс-эвиниң дугайында, бойдустан болушкуннарның харылзаазының болгаш бот-бодунга нөмектелгениниң дугайында марксистичи диалектиктиң дүрүмү эртемниң бүгү адырларында тода бадыткашканын тып ап турар. Дүмөн бойдустан эртеми XIX векте-ле бойдустан болушкуннарның бот-бодунга харылзаазы билеп алырынга утландыр хөгжүп турган. XVIII вектиң төңүзүңгө чедир чынык эртем, доозулган чүвөлериң дугайында эртем болуп турган дүмөн бойдустан эртеми XIX векте чорудулгалар дугайында, ол чүвөлериң тыптып келгениниң болгаш хөгжүдөзүниң дугайында боз бойдустан бо чорудулгалары чангыс бүдүн чүвөже каттыгыштыр турар харылзааларының дугайында эртем апарган деп Энгельс бижээн.

Эртемниң янзы-бүрү адырларында дүмөн бойдустан эртемниң тып алган бүгү фактылары бойдустан болушкуннарның болгаш бүдүмелдерниң бот-бодунга нөмектелгениниң дугайында диалектиктиң материализмниң бодолдарын тода бадыткап турар. Совет социалистиң ниитилелде эртемниң хөгжүдөзүн болза, диалектиктиң материализмниң принциптерин амьдыралчызын болгаш эртемниң ужу-дузалыгын бадыткашканы болуп турар. Совет эртемденер — Павлов, Тимирязев, Мичурин, Лепешинская болгаш оон-даа өскелер боттарының эртем шинчилелдери-биле бойдустан чангыс-аайның болгаш оон ужу-кыды чок тудушкак харылзаазының дугайында бистиң биливисти дыка байытканнар.

Улуг орус физиолог И. П. Павловтуң хөй талагы өөредиги, ылангыч психиктиң болушкуннарның болгаш даштыкы среданың (долгандыр турар байдалды) харылзаазының айттары оон шиптирлээн улуг философу ужу-дузалыг болуп турар. Идеалистиң психология болза, дириг амьтаннарның болгаш кижиниң шийки делегейниң кызыгаарында дашкаарлавын чыткашда психиктиң болушкуннары «билди алыры» оралдыктып турган. Идеалистиң психологтарга удурлааныштыр И. П. Павлов болза,— организмниң долгандыр турар делегей-биле ужу-кыды чок нарын тудушкак харылзаазы илередиң таварын кол сорулга кылдыр санап турар.

Дириг амьтаның болгаш кижиниң дээди нервтиң ажил-чорудулганын шинчелешпаш, И. П. Павлов болза, дириг амьтаның болгаш кижиниң психиктиң делегей даштыкы долгандыр турар чүдүлдерниң сатыдары-биле тургустунуп турар, ынаага чөре организмниң амьдыралчы ажил-чорудулганы даштыкы болгаш шийки байдалдарының чангыс-аай болуп деп чүвени бүзүрелиг көргүскөн шенделдиг рефлексияларның дугайында өөредигни тургускан.

Материалдыг делегейниң предметтериниң бот-бодунга харылзаазының болгаш нөмектежилгезиниң дугайында марксистичи диалектиктиң өөредигниң тода бадыткалы болза ниитилелде төөгү болур.

Ниитилелде амьдыралың үшүдүрүм таварылгалар кылдыр көрүп турар ниитилелде хөгжүдөзүнүн идеалистиң теорияларында ылгалды марксистичи-ленинизм болза, ниитилелде хөгжүдөзүн чаагар төөгүлүг чорудулга кылдыр көрүшпаш, ниитилел дугайында өзүлүг эртемни тургускан.

Төгү материализм болза, диалектиктиң материализмниң өөредиглерин ниитилел харылзааларын бил алырынга непередиң тараткаш, ниитилел бытгези-биле (амьдыралы) ниитилел меделелиниң аразында объективтиң туруп турар тудушкак харылзааны илередиң турар. Ниитилел идеяларының тыптып келириниң үнер дестери болза, кижилерниң, материалдыг, экономиктиң харылзаалары болур болгаш янзы-бүрү үеде идеяларның болгаш политиктиң албан черлериниң янзы-бүрү болуп турары ниитилелдеги материалдыг амьдыралының янзы-бүрү байдалдары-биле тайылбырлатынып турар. Өске талазында, ниитилел меделелиниң болгаш ниитилелдеги амьдыралының материалдыг байдалдарының бот-бодунга харылзаазы үеде дие ниитилелдеги материалдыг амьдыралыга идеяларның база катан саядары чедирип турарында болур.

Бойдустан болгаш ниитилелде болушкуннарның бот-бодунга харылзаазының дугайында өөредиг би-

лишкениниң чорудулганы билеп алырынга принципалдыг чугула ужу-дузалыг болуп турар. Кичээлгейни чүгле тус-тус чүвөлөргө, онзагай таварылгаларже мөөнөп турар метафизикадан ылгалыштыр марксистичи диалектика болза, бойдустан болгаш ниитилелде бүгү болушкуннарны бот-бодунга харылзаашкак кылдыр айттып турар, оон ужурунда бойдустан болгаш ниитилелде чангыс-аай бүдүн чүвө кылдыр билеп алыр органы биске берип турар.

Бойдустан болгаш ниитилелде болушкуннарның хөй талагы харылзааларда кылдыр көрүшпаш, ындыг арга-биле бистер чүвөлериң болгаш төөгүлүг болушкуннарның деминг шимчээшкениниң илчирбезин, оларны туруп турарының нөмектелишкени аядып ап турар бис. Бойдустан болгаш ниитилелде болушкуннарның бүгү ниити харылзаазының бо байдалы марксистичи диалектиктиң метод бойдустан болгаш ниитилелде амьдыралының хөгжүдөзүнүн дүрүм өзүгаар чүдүлүг характерлеп турар. Мындыгың төлөзүндө, марксистичи философия болза, бойдустан болгаш ниитилелде эрежок чугула, дүрүм өзүгаар чүдү деп санап турар.

Бойдустан болгаш ниитилелде хөгжүдөзүнүн дүрүм өзүгаар чорунуң дугайында марксистичи өөредиг болза, шинчелеп билешкенини хөгжүдөзүнүн үндөзүн суур болуп турар. В. И. Ленин биле И. В. Сталин эртемниң хоойлуларын объективтиң болгаш кижилерниң практиктиң ажил-чорудулганы оларны ажыглаарының айттары бүгү тала-биле аядып кылганнар. Эртемниң хоойлулары болза, бойдустан болгаш ниитилелде хөгжүдөзүнүн объективтиң логиказын илередиң турар, болушкуннарның чүвөлериң болгаш төөгүлүг болушкуннарның бот-бодунга харылзаазының, бот-бодунга нөмектежип турары, оларны дараалашкак болгаш салгаштыр хөгжүдөзүн илередиң турар. Марксистичи-ленинизм болза, чүгле бойдустан хоойлулары объективтиң характерлиг эвес, харын ниитилелде объективтиң хоойлулары өзүгаар хөгжүп турар деп өөредип турар.

Дүрүм өзүгаар болур чорукту марксистичи билери ону идеалистиң тайылбырлар чоруктан үндөзүндө ылгалып турар. Идеализм болза, дүрүм өзүгаар чорукту чок деп санап турар.

Марксистичи диалектика болза, хоойлуларны субъективтиң тайылбырларын-даа, ол ышкаш хоойлуларга туугай-ла чалбарып мөгөөр чорукту-даа буруу шаап турар. Бойдустан ниитилелде амьдыралы кижилерниң тура-соруундан хамаарылгаш хоойлуларны өзүгаар хөгжүп турар деп бадыткашпаш, марксистичи-ленинизм болза, дүрүм өзүгаар чорукту туугай-ла чалбарып мөгөөр чорукту буруу шаап турар болгаш ниитилелде хөгжүдөзүнүн улус массаларының, ангыларның, партияларның болгаш ийи-чангыс кижилерниң ролдуун демдегеп турар.

Дүрүм өзүгаар чорукту марксистичи билери ниитилелде хөгжүдөзүнүн чорудулганы кижилер саядар чедирип шымдаарлар деп чүвени албан хулап ап турар. Төгүни кижилер кылтып турар, улус оон төөгүнү тургузукчу болур. Төгүлүг чогаалдыгың чорудулганында кижилер болза, объективтиң туруп турар хоойлуларны аядып, оларны шинчелеп билеп ап турар болгаш боттарының практиктиң ажил-чорудулганына ук хоойлуларга даянып, оларны ажыглап турарлар.

Ниитилелде хөгжүдөзүнүн хоойлуларын меделелиг ажылап турарының тода кичээ болза, СССР-де коммунизм тургузушкуну болур. Төгүлүг хөгжүдөзүн хоойлуларны ык билеринге үндөзүлөтүн Коммунисттик партия совет улусту коммунизмче оруктап бүзүрелиг аппарат чылар.

Бойдустан болгаш ниитилелде чүдүлдериниң болгаш болушкуннарның бот-бодунга харылзаазы кый янзы хевирлерде туруп турар болгаш янзы-бүрү билишкениниң болгаш ылгаырыларның хевиринде шинчилелдерден илереп турар. Материалдыг делегейниң болушкуннарның бүгү-ниити харылзаазының эң чугула чүдүлдериниң бирээзи болза чылдагааның харылзаа болур. Чылдагааның харылзаазалар чүвөлериң харылзаазың илередиң турар өске бүгү харылзаазалар олар болушкуннарның чүвөлериң тыптып келирин илередиң турары-биле ылгалды турар. Чылдагааннар болгаш уржуктар харылзаажылгалары дамчыштыр бойдустан болгаш ниитилелде болушкуннарның үзүк чок болгаш ужу-кыды чок тудушкак

илередиң турар.

Философияның төөгүзүндө чылдагааның тайылбырлар чорук материализм биле идеализмниң аразында кадыг-дошкун демсел болуп турган. Ленинниң айтканы болза: «Кайы бир эң чаа «измин»... философу шугумун тодараларына чылдаган дугайында айтыры онза чугула ужу-дузалыг болуп турар» (Чог. т. 14, арын 140). Чылдагааны махистиг, идеалистиң тайылбырлар чорукту Ленин «Материализм болгаш эмпириокритицизм» деп номунга шиптирлин-биле сойгаллап илереткен. Махистер болза, чылдагааның уржукту харылзаазаларының объективтиң ужу-дузалыг чок деп турарлар болгаш чылдагааның дугайында юмистиг билигн катан тургузуп турганнар. Олар болза, болушкуннарның боттарында чылдагааның хамаарылга чок, көрүлдө болгаш дуржулга болза, чылдагааның харылзаазаларың дугайында биске чүчү-даа чугаалавын турар дээр чергелиг идеягешти идиң үндүргөвчү. Чылдагааның махистичи субъективтиң идеалистиң көрү болза, амгы буржуаз философияда болгаш дүмөн бойдустан эртемде-даа тергидеп турар.

Марксистичи диалектика болза, чылдагааның объективтиң характерин хулап турар. Чылдагааның харылзаазалар болза, бүгү-ниити болур, олар делегейни бүгү-ле болушкуннарның хамаарып турар, бойдустан болгаш ниитилелде чылдагаан чокка нөмектелген болушкуннар чок.

Чылдагааның бүгү-ниити характериниң дугайы кижиниң хөй талагы практиктиң ажил-чорудулганы херечилеп турар. Кайы-бир шимчээшкенини дараазында өске шимчээшкенини кижиле чүгле тып ап турар эвес, харын чаа шимчээшкенини өске хевирлерин, кичээлзэргэ, үлетпүрдө база-ла тургузуп турар деп Энгельс айттып турган. Кандыг-бир болушкунуң тыптып келирин нөмектеп турар чылдагааннарны бил алыш, бистер болза, ол чылдагааны боттарымыс кылтып алтар алгалыг бис. Кижиниң практиктиң, бодурулге ажил-чорудулганының ачызында чылдаган дугайында бил, бир шимчээшкени өске шимчээшкениниң чылдагааны болур дээр дугайында билгеге үндөзүлөтүн турар.

Чүвөлериң болгаш бүдүмелдерин чылдагааның харылзаазалары илередиң тывары болза, оларны алыс шынарын шинчелеп билеп алырының чугула негелдизи болур деп Ленин айткан. Ол ышкаш чылдагаан болза, бойдустан болгаш ниитилелде болушкуннарның хөгжүдөзүнүн дүрүм өзүгаар чорун илередиң турар деп марксистичи диалектика өөредиги турар. Чылдагаан болза, бойдустан болгаш ниитилелде болушкуннарның харылзаазы болгаш бот-бодунга нөмектелгени эң-не характерлиг талазы илередиң турар, чылдагааны дамчыштыр чаа чүвени тыптып келириниң негелдизи илеретинип турар.

Чылдагааннарда хөй янзы хевирлер бар деп марксистичи диалектика көрүп турар. Ленин биле Сталин янзы-бүрү ниитилелде болушкуннарны анализтеп турал, даштыкы болгаш шийки, узамдык болгаш дүрген өскерлип турар, субъективтиң болгаш объективтиң чылдагааннарның барын айттып турганнар. Революцияны чечип быжыгарының дугайында айтырыгың шинчелеп турал, 1918 чылда Ленин «революциялар чагы өзүгаар кылдымас, кайы бир үеже таарыштыр көжүртүмөс, харын төөгүлүг хөгжүдөзүн чорудулганында чечип быжыгар болгаш дыка хөй шийки болгаш даштыкы чылдагааннарның каттышканы-биле нөмектелген үеде кытыгып үнер» деп айткан (Чог., т. 27, арын 506).

Чүвөлериң болгаш болушкуннарның бот-бодунга харылзаазының хевирлери мырнай хөй янзы болур. Марксистичи диалектиктиң эң чугула өөредиги болза, бойдустан болгаш ниитилелде боттуг болгаш боттуг эвес харылзааларың дугайында айтыры болуп турар. Бойдустан болгаш ниитилелде амьдыралының болушкуннуң бүрүзү өске болушкуннар-биле хөй янзы талаалар-биле кезээде холбашкан турар. Ынаага чүгле боттуг харылзаалар болушкуннарның мөзүзүн шын илередиң турар. Мооң ужурунда марксистичи диалектиктиң метод болза, болушкуннарда боттуг харылзаалары тыварын болгаш боттуг эвес харылзаалардан оларны ылгаарың хулаңдирип турар. Чүвениң боттуг эвес харылзааларың, ангы-ангы онзагай байдалдары сүрүп характерлер дээр оралдажышкы болза, боттуг чүдүлү хажыдарыңа чылаш чок чедирип турар деп Ленин чангыс эвес удаа айттып келген.

Чүвөлериң боттуг харылзаалары илередиң тывары оларны бүгү тала-биле көрүп, өске чүвөлөргө оларны харылзааларың ылгаарың, боттуг чүдүлдү диалектиктиң ап көрүп негеп турар. Ынаага, боттуг харылзаалары тооп көрбөс чорук болушкуннарның янзы-бүрү талааларың холуштур каттыштыры-биле кезээде үдетиңиң турар болгаш боттуг чүдүлдү хажыдарыңа база диалектиктиң электика-биле солурунга чылаш чок чедирип турар.

Электиктер болза, боттуг чүдүлдү хажытышпаан, амьдыралда каттыштыртымас болушкуннарны даадыла «каттыштырып туралар» деп Ленин айттып турган. Энгельстиң хажыдып дитаталавышаан, оппортунисттер болза, Энгельстиң күчүлелдиг революцияның дугайында бодалың куруениң «дүжүп каарының» дугайында оон өстери-биле «каттыштырып алганнар», ынаага сөөлүзү пролетаржы курунеге хамаарып турар дээрзиниң дугайың ынташпайн турганнар. Ол болза, амьдыралда черле каттыштыртымас талааларны каттыштырганы ол болур. Мындыг софистиг овузунарың чүчүрү-биле алыр болза, буржуаз куруне күчүлелдиг революция чокка, куруне машиназың үрөвий-даа, боду-ла дже бээр, а капитализм болза, тайын арга-биле социализмче хөгжүп кире бээр апар.

Куруне дугайында марксистичи өөредигни катан тургузушпаан, Ленин болза, Маркс биле Энгельстиң айтканың өзүгаар буржуаз курунеге хамаарыштыр алырга күчүлелдиг революция эрежок чугула болурун, ынаага куруениң дүжүп каарының дугайында оларны өөредиги болза, чүгле пролетаржы курунеге хамаарып, пролетаржы куруне болза, эрежок чугула төөгүлүг негелдиз тургустунганда чүгле мычан дүжүп эзелей бээр деп айтканы көргүскөн.

Бойдустан болгаш ниитилелде болушкуннарның дүрүм өзүгаар хөгжүдөзүн боттуг бот-бодунга харылзааларың, шинчелеп турарымыс болушкуннарны оларны долгандыр туруп турар делегей-биле эң чугула тудушкак харылзааларың илередиң тывары дамчыштыр биске билдинип турар. Ынаага-даа объективтиң делегейниң хөгжүдөзүнүн дүрүм өзүгаар чорунуң хулап көрүшпаш, марксистичи диалектика болза, таварылга болган болушкуннарны туруп турары чок дивейн турар болгаш душ болган таварылгаларың болушкуннарга саядыралың хулап көрүп турар.

Ыявалы болур болгаш душ болган чүдүлдерни деминг шимчээшкени миңчалдыр диалектиктиң бил чорук метафизиктиң, механиктиң материализмге чедип алдымас турган. Чижээлзэргэ, XVIII векте француз материалистер душ болур таварылгалары мырнай чок деп, а бойдустан бүгү болушкуннарны чүгле ыявалы болур чүвө кылдыр көрүп турганнар.

Ыявалы болур чүвө-биле таварылга шуут тудушкак харылзаада туруп турар болза-даа, объективтиң материалдыг делегейниң чорудулгаларында боттарының ролунуң талазы-биле олар бот-бодундан ылгалып турар. Ыявалы болур дүрүм өзүгаар чорукту таварылгадан ылгаары марксистичи диалектика негеп турар.

«ССР-де социализмниң экономиктиң проблемалары» деп ажылаңга эш И. В. Сталин бир эвес бис объективтиң дүрүм өзүгаар чорукту чок деп көрүп турарының талазына туруп турар болузууса, ол чорук «уй-балай болгаш душ таварылга болур чоруктарның чагырганына бистин алырымыс, ол таварылгалардан бистин кол деп хамаарылгалыг болуруус, ол үй-балай таварылгаларың ужу-бажыа билеп алыр байтыгай, харын анаа башкары аяланыр безин артамыс чок болур шак мындг байдалга эскээр ийик»—деп айткан.

Таварылга хөй-янзы хевирлерлиг болтула турар. Марксистичи диалектика болза, таварылга дээрге, болушкуннарда быжыг үндөзүнери чок, чүвөлериң алыс шынарың илеретпейн турар, ниити болгаш хевирлээн чүвөлөрдөн арай ылгалды, болушкуннар-биле тудушкак харылзаа чок, а чамдык болушкуннарда ыявалы болур чоруктуң илеретилгезиниң хевир, оон немелдиз болуп турар чүвени ынаа дээр деп билерип турар.

Таварылга чылдагаан чок болбас, кандыг-даа таварылга чылдагааның болур дээрзин база демдегээр херек. Марксистичи диалектика чылдагаан чок кандыг-даа болушкун турбас, делегейде бүгү-ле чүвө болу чылдагааның болган төлөөде, таварылга база-ла чылдагаан-биле нөмектелип турар деп көрүп турар. Душ болгаш ыявалы болур бо-

лушкуннарның аразында кызыгары абсолюттук болбайн турар. Таварылга бир янзы байдалда турган ыявалы болур таварылга болу хуулу болур. Чижээлзэргэ, күш ажылың продуктулары орнажор чорук экономиканың таварылга болу турганында бараан бүдүрүлгезиниң үезинде төөгүлүг ыявалы болур болушкун болуп хуулган деп Маркс «Капиталды» бирги эгезинге көргүскөн.

3. Марксистичи-ленинчи философияның үндөзүн онзагай байдалы болза, практика-биле, коммунизм дээр демсел-биле оон тудушкак харылзаазы болур. Марксистичи-ленинниң теоретиктиң өөредиглери практиктиң ажил-чорудулганын дуржулгазын байдып түнээзинге үндөзүлөп тыптып келир болгаш боттуг чүдүлдү шинчелеп билериниң база оон өскерттериниң чеспээ болуп турар.

Марксистичи диалектиктиң методтуң бир дугаар кол демдөзүндө боттуг чүдүлдү болушкуннарны төөгү өзүгаар тодаргай ап көрүп эрежок чугулазы үнүп кээп турар. Бойдустан болгаш ниитилелде бүгү болушкуннар бот-бодунга харылзаашкак болгаш бот-бодунга нөмектешкөк чүвө болганда, оларны туруп турарының болгаш хөгжүп турарының тодаргай байдалдарың көрүп тургаш ол болушкуннарны билеп ап болур.

Чижээлзэргэ, социалистиң революцияның тиллээзиниң соонда куруне дүжүп каар ужурулуг деп Энгельс бадыткап турган. Моңу барымдалаш, шээжилекчилер болгаш талмудистер болза, Совет куруени доп-дораан дужуеринче хемчеглери алыр деп негеп турган. Бистин партиямыс болза, талмудистерни болгаш шээжилекчилерни сойгалап чылаш шакпак, социалистиң революцияның тиллээзиниң соонда куруениң дүжүп каарының дугайында Энгельстиң өөредиги ук тиллелге чүгле чангыс чуртка болдунган тудура ажыгалтымас деп көргүскөн. Совет марксистер болза, социалистиң революция чангыс чуртка тиллээн деп чүвени барымдалаш, бистин чуртувус капитализмниң хулаңдизшиңге чылаш шактырбазын дээр, Совет куруениң, шаведка органының армияны бүгү хемчег-биле быжыдарың эрежок чугулазының дугайында түнөөди кылганнар.

Социалистиң куруениң салымының дугайында ийи янзы формулардан талмудистер шын түнөөди кылдып ап шыдавааннар, олар болза, бо формуларның бирээзин ап октапкаш, а өске бирээзин төөгүнүң бүгү үелеринге непередиңиң негеп туруп бергенер. «Шээжилекчилер болгаш талмудистер апар турарлар, чүге дие, ол формулар ийилээн шын, а ыявалы-даа шуут эвес, а кайызы-даа бодунуң үезинге— совет марксисттерниң формулазы— социализмниң бир азы элээн каш чурттарга тиллээниң үезинде, а Энгельстиң формулазы ангы-ангы чурттарга социализмниң дараалашкак тиллелгези чурттарны хөй нуруузуна социализмниң тиллелгезингө чедирген, ындыг болганда, Энгельстиң формулазы ажыглаарыңа эрежок чугула байдалдар тургустунган турар үега хамаарып»—деп И. В. Сталин айттып турар.

Марксистичи методтуң бир дугаар демдөзүндө үнүп кээп турар болгаш марксистичи-ленинчи партияның практиктиң ажил-чорудулганына онза чугула болуп турар марксистичи диалектиктиң өске бир өөредиги болза, төөгүлүг хөгжүдөзүнүн дараалашкак айтырыларында кол чүдүлдү дугайында өөредиги болур. Бир тээ төөгүлүг болушкуннар бот-боттарына харылзаашкак болуп турар чүвө болганда, практиктиң ажил-чорудулуга ук дараалашкак айтырыларда онза, шиптирлиг кол чүдүлдү тып ап билери көчүрүп чугула болуп турар. Тактиктиң удуртулганын утка-шынарын илередиң көргүспүшпаш, Ленин биле Сталинниң айтканы болза, ук үе бүрүзүде чорудулгаларда эң-не кол чүдүлдү тып а

Марксистичи диалектика бойдушта болгаш нитилелде болушкуннарның бот-бодунга харылзааларының болгаш бот-бодунга нөмөктөжилгезиниң дугайында

(Төңүзү)

оорган туттунуп алгаш, тийлелгени чедип алырны байддык белеткеп турар.

Бистин чуртувуска социалистиг нитилелди тургузары дээш демиселге кол чүүл кылдыр чуртту индустриализаацияны сорулгазын партия идиң үндүргени билдингир болгай. Ынчаарда аар үлөтүрүң-даа, көдээ ажил-агыйны-даа, чийк үлөтүрүң-даа бедик темпильер-биле харууда көгжүрениң аргазы биске чок турган. Ооң ужурунда чурттуң социалистиг индустриализацияны херээн партия болза, аар үлөтүрүң, ооң чүрээ машина тудушкунун тургузарында эгелзэн. Чүгүл амгы үеңиз аар индустриализация үндөзүлөш, үлөтүрүң бүгү адырларын көдүрөр, көдээ ажил-агыйны эде тургузар, бистин Төрзөн чуртувустун хамаарышпас чоруун болгаш камгаланыр аргазын хандыар аргалыг турган.

Аар индустрияны тургузарының политиказын партия шыңгы болгаш чайгылыш чок чоруткан. Бо бирги чегениң улус ажил-агыйн сорулгазын шиттирлээрине кол күштерин болгаш көргөңгилерин мөөнзөн турган болгаш эң дээр кадрлар ажилдап турган. Аар үлөтүрүң тургузарында удурланып, ашка хөрөңгини аар үлөтүрүң чийк үлөтүрүң көжүрерин негеп турган троикстерин, барын дүжүп берикчилерин болгаш өскерликчилерин партия кам-хайра чок чылча шапкан. Устүлдө негелдени хүлээп алыры дээр, бистин революциянысты, бистин чуртувусту өлүрүң ол болуп турган, чүгө дизе, капиталистиг хүрээлээшкениң мурнунга чепсек чок артар турган ийик бис.

Чуртту индустриализаацияның чедишкениңнеге даянган, партия болза, эрге-чагырганы чаалап алганының соонда эң чугула болгаш эң берге өске бир сорулгаже—көдээ ажил-агыйны социалистичи чаартылгазынча эгелеп кирген. Көдээ ажил-агыйны коллективизацияның политиказын боттандырганының түнөкүндө бистин чуртувус калдыг-даа хуу өңүлүг көдээ

ажыл-агыйдан эң шиттирлиг артык күштүг делегейде эңче механизастатынган улуг көдээ ажил-агыйлыг болган.

Ам бистин чуртувус күчүлүг, бүгү тала-биле сайзыраңгай аар үлөтүрүлүг болгаш быжыккан колхозчу тургузулуг. Социалистиг экономиканың үндөзүннениң үндөзүн—аар үлөтүрүң бүгү хөмчөг-биле көжүрерин үргүлчүлөвишаан, улустуң хергелд чүдүлдеринчү бодурулгезиниң улуг көдүрүлүшкүнү харууда хандыраыңга ам бисте бүгү эргежок чугула негелделер бар.

СЭКП ТК-ның сентябрь болгаш февраль—март Пленумнарының доктаалдарында база партияның болгаш чазактын хүлээп алган шиттирлеринде чийк үлөтүрүң болгаш көдээ ажил-агыйның бүгү адырларын дүрген көжүрериниң дайынчы тодаргай программасы айтылган. Бо программаны боттандырың болза, улустуң хергелд чүдүлдеринчү бодурулгезин шыңгы көдүрөр, улус массаларының материалдыг чаагай байдалды болгаш культурулуг денелдин бедилер арганы бээр.

Марксистичи-ленинчи эртемниң ханы билин-биле чепселгетинген совет кижилер Коммунистиг партияның удуртулганынча адаа-биле коммунистиг тургузушкунуң улуг программаның амдыралга чедишкениң боттандырың турар.

Боттуг амдыралды төөгү талазы-биле тодаргай ап көөр, төөгүлүг хөгжүлдө кол чүдүлү тып ап, идиң үндүрер деп марксистичи диалектиканың негелдеси болза, болушкуннарның шын билип алырыңга, коммунистиг тургузушкунуң тодаргай сорулгалары чедишкениң шиттирлээрине болгаш империалистиг лагерге удур демисалды чорударыңга дузалап турар.

Бойдушта болгаш нитилелде болушкуннарның бот-бодунга харылзааларының болгаш бот-бодунга нөмөктөжилгезиниң дугайында материалистиг диалектиканың өөредия болза, боттуг чүдүлү шиттирлээр билгирин болгаш ону революсчу чаартырының күчүлүг чепсез болуп турар. **В. МОЛОДЦОВ.**

Чаш малдарны менди ап турар

(Редакцияга чагааларың допчулам)

Ниятиниң мад ажилын хөгжүдөр дээш колхозтарның малчынары кызымаккай ажилдап турарлар. Кызыл көдээ районнуң «Совет Тыва» колхозтан эш С. Донзунин бижээнинден алдыга, «Совет Тыва» колхозтуң малчынары Кунгаалай төрзөн 210 хойдан 210 хураганнары, Түмен-Байыр 250 каракул хойдан 250 хураганнары, Балла 200 өшкүден 250 анайларын менди алганнар.

«Кызыл сылдыс» колхозтуң малчынары Чамың төрзөн 217 хойдан 231, Дөртүт 230 хойдан 241, Самбы 221 хойдан 230 хураганнары, Дагба төрзөн 83 бедлерден 83 кулунары, Күндө 21 инектен 21 бызааларын

өстүрүп турар деп Эрзэн райондан эш И. Ойдуң бижзэн.

Кызыл районнуң «Черби» колхозтан эш Е. Сандыкчалтың бижип турары болза, чылгычы Сандыжал төрзөн 44 бедлерден 44 кулунары, С. Көк-кыс, С. Чамбаа төрзөн 41 инектен 41 бызааларын, Менгий-оол төрзөн 198 хойдан 201 хураганнары, Кавай-оол 175 өшкүден 218 анайларын менди камгалап алган.

Чаа-Хөл районнуң Сталин аттыг көдээ ажил-агый артелиниң хойжузу эш Кудажы төрзөн 191 хойдан 218 хураганнары, 22 өшкүден 31 анайларын камгалап алган деп эш Т. Опуштай бижип турар.

Хойжунуң күш-ажылчы чедишкени

ЧАДАНА. (Телефон-биле). Чөөн-Хемчик районнуң Чыргакыда Калинин аттыг көдээ ажил-агый артелиниң хой фермазының малчыны Дүлүш Чамгыр 1949 чылда көдээ ажил-агый артелине киргеш, фермазың 180 хире хоюн хүлээп алган. Ооң кадарып турар хойлары үргүлчү эъткир, дүккүр, сүткүр болгаш өзүлделиг болуп келген.

1953 чылда төрзөн 200 хойларының хураганнарын бүрүн камгалап алган. Бо чылын хоюнуң ажаалтазын улам экижидип тургаш, төрүүр 290 хойларыдан 300 чедир хураганнарын камгалап алдыр дээр хулаалгезин эш Чамгыр чедишкениң боттандырып турар. Чүл дизе, март болгаш апрель айларда төрзөн 40 хойларыдан 45 хураганнарын бүрүн алган. Ооң мал ажилыңга кызымак мергежилдин колхозтуң баштаар чери үнелеп көргөш, ону 3 удаа шагнаан.

Келир өөредилге чылыңга белеткел

Школяны өөредилге-кижиңди-гелгил ажилының бедик шынарлыг болуру чайгы белеткелден кол хамааржыр турбуже, Барың-Хемчик районнуң Аянгагы 7 чыл школянда белеткел багай.

Школа директору Шаньгин септелгениң планын кылбаан, өөредилгениң янзы-бүрү херекселдерин, уруларын келер хевиниң, школяның одаар ыжынының дугайында сагыш салбайн турар.

1954—55 өөредилге чылыңга школага 1200 кубометр ыш херек. Колхоз 800 кубометри хап белеткеп бээр, 400 кубометри январь айдан эгелзеш одап алган. Ам тайгада 300 кубометр ыш бар.

Д. КУУЛАР.

Хүндүлөл болгаш көргүзүг самбыраларың тургузар

Хүндүлөл болгаш көргүзүг самбыралары болза, партияны агитацияның база бир кол хевир болуп. Ындыг турбуже Улуг-Хем районда «Партияның XIX съездин» колхозтуң хүндүлөл болгаш көргүзүг самбыраларың амдыга чедир тургупаан.

Мурнакчы малчынары, тууджурларын, хову ажилының мурнакчыларын, оларны ажил-агыйга чедишкениң хун-бүрү көргүзүп турар хүндүлөл болгаш көргүзүг самбыраларың колхозка тургузары негетинип турар.

Т. КОНГАР.

Чөптүг негелде

Кино-чурук болза, масса чоңу кижиңдериниң эң чугула чепсез болуп. Ындыг турбуже Барың-Хемчик районнуң Кара-Хөл сумузуңуң ажилчы чоннары 2 чыл дургузунда кино көрбзөн. Суму Совединиң даргазы эш Өлчей, районнуң кинофикация чери чоңуң чөптүг негелдзин хандырабайн турар.

М. ИВАН.

Колхозчу өңчүнүң самчыгдакчылары шыңгы ялалалдан чайлавас

Улуг-Хем районнуң Маленков аттыг көдээ ажил-агый артели Димитров аттыг колхоз-беле каттышкалак турган үеде ооң даргазы турган Х. Дадар-оол баштаан самчыгдакчы бөлүк нитиниң мал ажилын хөгжүдериниң херээнге моондак ужураштырып турган болгаш колхозтуң брүцеллестүг инек фермазында 25 саар инекти, 7 шарыны самчыгдаан болгаш чарыгдап төчөглзөн. Ол ферманы чок кылдыр сорулга-биле ревизия комиссиязының даргазы Шырап-оол, мыйыстыг бола мал фермазының эргелекчизи Кызыл-оол оларга баштаган 5 кижиге составып «тускай комиссия» бодунуң ажил-чорудулганын 1953 чылдың октябрьда эгелзэн.

Брүцеллестүг инек фермазының инектерин сайгарар, садар болгаш орнаар дугайында колхозчуларның нити хуралы-даа болбаан, ооң шиттири-даа үнмзөн, мал эмчиизиниң актызы-даа, тускай айтышкынар-даа чок. Ындыг турбуже, Дадар-оол бодунуң туразы-биле 12 инектерин садар дугайында айтышкын берген. Ол ышкак чүгө Кызыл-оолдуң чөптүрели-биле 10, Шырап-оолдуң чөптүрел бергени-биле 8, колхоз даргазының оралакчызы турган Масың-оолдуң чөптүрээни-биле 2 баш инектер саттың турган. 1953 чылдың ноябрь 18-те инек фермазының эргелекчизи Кызыл-оолдуң инек кадарчызы Шойданга бижзени болза: «Шырап-оолдуң алыр болганы дыгыр мыйыстыг кара инекти бо барган Базыр-оола бээр-дир», «Кызыл-оол мээң алыр болганым ак баштыг кара инекти Базыр-оолга бээрин шынзаттым» дзэн. Дадар-оол болгаш Масың-оол боттарыңга алыр инектериниң чүзүнүң, семизин билип ап, аарыг инектерин кадык малдарның коданыңга соп турган. Кызыл-оол биле Шырап-оол олар ийи семис инекти Ак-Тал суурга экекдиргеш соп чыген.

Колхозтуң удурткучуларының чөптүрээни-биле Хендерге чеди чыл школяның директору Чимат-оол калчан кара инекти, школа башкызы Сотпа шокар инекти база 3 харлыг шарыкыкты, районнуң Заготживсырьё конторазының директору Лопсаң бар шилги инекти чышке алган. Төчөгелгениң саттыңган 32 инекти иштинден 3 саар инекти, 4 шарыны Дадар-оол, Оюуту, Чондан, Торжу-Лама, Ангырак, Балчы-оол, Шойдук олар алганы тодаргай. Колхозтуң улуг инектерин алган кижилер оларның орнун ырмаза, деңгел арган молдургалар, ий харлыг шарыкыктар, бутгалар-биле төлөп турар. Инектериниң орнун дуглаан молдургалар, шарыкыктар өлүп хоран чүдүлөр бар. Чижээ, Сундуйванын соп чыген инектериниң орнунга төлө-

тинген 2 молдургалар өлгөн. Инектериниң орнунга хүлээп алдыңган мыйыстыг малдарның аарыг, калдыкын, күш-деңгелиниң дугайында зооветеринария ажилдакчыларының шыңгыткан документилери чок болган.

Колхоз даргазының оралакчызы турган Масың-оолдуң самчыгдаан тодаргайлаарга: колхозтуң шилги шарызын, кула безин, сарыг аскыры болгаш 1953 чылдың январьда 2 харлыг бугагыкты ол чыш кылдыр шынзаттып ажылаан. Складтан 17 килограмм эътти, 4,2 килограмм саржагы алган болгаш 950 рубльди самчыгдаан. Масың-оол 1953 чылдың декабрьда колхозтуң бора атын колхозчу Баджыкка 250 рубльге саткан, ол чылдың июнь 24-те доруг атыңга база чарыккан, сентябрьда үш харлыг доруг атыңга Киров аттыг колхозтуң чылгычызы Шактан-оолга 7 пуд тараага, ноябрьда колхозчу Удувас-Сюрюмей сес харлыг доруг атын өре ужурунда колхозка хүлээдип бээр, ол атыңга даңыга кирибейн, Өвүр районда Эндерик-Тамдыңнайга сатыпкан.

Самчыгдакчы бөлүктүң киржикчизи Шырап-оол колхозтуң тергенин семис 6 харлыг боос инезен соп чыген, бодунуң туразы-биле 8 инекти өске кижилерге чөптүрел берген. 1953 чылдың чынында колхозтуң бир адың чидиргеш, ооң орнун амдыга чедир төлөвзөн, складтан 5,2 килограмм эътти, 8 килограмм саржагы ап чыген болгаш 82 рубльди самчыгдаан. Шырап-оол ажилдаарда таныштарын, төрелдерин тырттар, үргүлчү арагалар болгаш көдээ ажил-агый артелиниң Уставының үрөкчилери—Масың-оол, Дадар-оол, Кызыл-оол оларның кем-буруулуг херектерин чажырып турган, колхозчу Сундуйван соп чыген инезиниң орнунга арган молдурга бээр, ону инек кадарчызы Тываа-Хуурак хүлээп албайн турда-ла, Шырап-оол ону колхозтуң мал даңызыңга кири бижзеш, албалды-биле кадарчыга хүлээдип берген. Оон удаваанда ол молдурга өлгөн.

Амгы улгаттыр каттышкан Маленков аттыг колхозтуң даргазының оралакчызы Дадар-оол удуртулганың коллективтиг принципин сагывайн, нитиниң ажил-агыйын сандардып, артель Уставының каржы үрөкчилерин камгалап турган. 1953—1954 чылдарың кыжынында колхозтуң малы кажалар-биле бүрүн хандыргырмааны-биле элзэн хөй мал хорамчага таварышкан, 10 ажит баш малды бөрү чыген. 90 ажит ажилчың айттар улуг уруузуңда амгы-хууңуң эдилгениң ажылатыны турганы-биле оларны күш-деңгели дыка арып баксыраан. Дадар-оол колхозтуң урдунга үренине-

ринде 3 тонна чок кызылтас үренин бар кылдыр демделгезиң, ол дугайында меге медээ кириген, ийи колхоз каттышканының соонда 5 тонна кызылтас үренин колхозчуларга үлөп берген, оон ангыда 440 килограмм тарааны боду алган. Колхозтуң 2 шарыны районнуң Хендерге садыңга киригеш, ооң өртзөндөн 1200 рубльди боду самчыгдаан, 1953 чылдың ноябрь 10-да инек фермазында тергенин семис боос хүр инекти садыга 1715 рубльге саткан.

Дадар-оол күш-хүнүңе дээш 23 килограмм эът, 163 килограмм тараа база алган, эрткен чылдың күзүңүңде колхоз күрүңеге тараа дужаап турда, күш-хүнүңе алыр ажимым дээш 35 пуд кызылтасы шандан уруп алгаш, Сагды-кысты көк инезен оон-биле садып алган, эрткен чылдың чынында колхозтуң бир инезен саап ижил чайлаан, ол инек күзүн хөй тараа ичгеш, өлгөн чүлү бар. Колхозчу эвес Очкаага 14 килограмм эътти күш-хүнүңе төлөвир деп мегелеп тургаш, складтан үндүрүп берген.

Адак сөөлүңде Дадар-оол болза, амдырал-чуртталга талазы-биле үрелип булдулган, арагачы болуп, колхозчуларның ортузунга ат-адаарын ышкыңган. Эрги каалай коммунист Часкалбааны ол үргүлчү дорамчылап, дүрүм чок өзү-биле аажылап келген. Дадар-оолдуң өмзөр-жилгези-биле ооң чаа каалай Ланзываа эрткен чылда колхоз бодурулгезинге шоолуг ажылдаваан болгаш күш-хүнүңүң минимумун күүсетпзэн. Дадар-оол шүгүмчүлөдүйн болгаш бот-шүгүмчүлөдүйн кызыкчыны болуп, ооң дугайында колхозчуларның чөптүг шүгүмчүлөдүйн буруу шаап турар.

Дадар-оол бодунуң үлөгеткен улуг бурууларын минип албай, харың салгадан чайлап уштунар дээш янзы-бүрү кажар аргалары хергелдеп турары чүвениң шыңгыга канча-даа дүүшпес. Дадар-оол, Масың-оол, Кызыл-оол, Шырап-оол оларны нитиниң ажил-агыйның хөгжүлдөзүңгө доктар-моондак ужураштырып турар бодулаазының багай үлөгөриңге чүвениң шыңгы ханызы-биле угаап билбзэн чамдык ийи-чангыс колхозчулар алып, чүгө ле амгы-хуузуңуң херээнче көрүп, нитиниң өңүч-хөрөгизинге хайра чок болуп, үргүлчү арагалап, ажит-гө тура чоктанып турар чүлү бар. Колхозчулар шак ыңдыг багай үлөгөр-биле кажан-даа эптежиң шыда-вас ужурулуг. Колхозтуң 32 баш инектерин болгаш оон-даа өске хөрөгизин төчөглзөн самчыгдакчы бөлүктүң киржикчилерин совет хоой-лу дүрүмүнү шыңгы харысалгазыңга кириерин бүгү колхозчулар негеп турар.

Т. АНДРЯНОВ.

Колхозка үш муң рубльди орулгазын кырген

Сүт-Хөл районда Калинин аттыг көдээ ажил-агый артелиниң ачызы 18 харлыг Коопшалык бо чылдың

анымыр тывыжыңдан колхозка 3000 рубльдиң орулгазын кырген. Эш Коопшалык чоктака чаг 8 оолдуг бе-

рунүң үнүрүңге оолдору-биле кады өлүргөн.

Д. БОВУКПАН.

Найыралдың ыдыктыг тугу

Киевте чимистиг ыяштар чечектелип турар. Апрельдиң орайтаан доңды болгаш ооң соонда болган соода чыстың доктаатынмай дүжүп келгенин доктаадып шыдаваан.

... Совет Украинаның найысалды, бүгү республика ышкаш, чырыткык байырлалга—Украинаның Россия-биле катап каттышканының 300 чылын байырларынга белеткенип турар. Байырлад мурнуң өөрүшкүлүг көдүрүлүшкүнү заводтарда болгаш колхозтарда, школарда болгаш чогадыкчы коллективтерде, совет өг-була бүрүздө хайыңгып турар. Ынак байырлалдарың бодурулгечи бедеткер-биле демделгези бисте чаңчыл болган, ыңчангаш бо хүннерде бистин кижилеринс төөгүлүг хүнүң — катап каттыжышкының байырлалың колхозчу шөлдөргө, тулдугларга, лабораторияларга боттарың патриоттук күш-ажылының чедишкениң-биле демделгээр дээш күштерин хараманмай ажилдап турарлар. Эрткен үеде бергелерин болгаш чогуланнарың кады шыдап эртин келгенис ышкаш ам хайышкының өөрүшкүлөди кады эртинип тур бис: орустарың болгаш украиннериң акы-дуңма байырлалы Коммунистиг партияны долгандыр сырый каттышкан Совет чурттуң бүгү улустарының национал байырлалы болуп берген.

Бистин улуг найыралысы ханы ырак чүс-чүс чылдарда-ла даяылданган. Богдан Хмельницкийниң мерген чагылары салгалдан салгалче дамчытынып келген, ооң тураскаалы Киевтиң эң чараш шөлдөрүнүн бирээзинде ам дигир ышкаш өндүр бедип үнгөн. Совет Украинаның

ажылчы чоннары боттарының ынакчы буруңуларын — шыгарангай гетманы Хмельницкийниң болгаш ооң дайынчы өөрүнүң, Запорожье Сечизиниң алдарлыг эрес дидимининиң, улустуң хосталгалы дайынчы маадырларының өтүр көрүңгүр чоруун ханызы-биле тураскаал турар. Шажыңчыларның болгаш өскерликчилериниң бүгү-ле истеп сүрүшкүнүң олар тоовайн чаныш-сыныш чокка быжык-биле мынча деп чугаалааннар:

—Кезээде Москва-биле!

Переяслав Радазыңга бедин-биле көдүртүңгөн найыралды ыдыктыг тугу украин улус бистин хүннери-нысың чедир хирлендирибей көдүрүп, бодунуң чангыс хан-дамдырлыг орус акмызыңга чайгылыш чок бердингенин төөгүңүң бүгү үелеринде, бүгү шылгадаларда кадагалал келген. Полтава чаныңга украиннер орустар-биле хол холундан туттунуп алгаш, Полтава чаныңга шведтерни чылча шапканыңга, украиннер Суворовтуң удуртулганы-биле турк шивзени буза шаап, Альпының кадыр-берге бедиктерин эртин турганыңга, боо-чепсек талазы-биле акы-дуңмалышкылар ышкаш чангыс-аай армияның составыңга туруп алгаш, наполеончу аг-шеригни чылча шаап, Парижде тийлелгели марш-биле чоруп турганыңга бистер чоргаарланып турар бис.

Бистин улустарысыңга хадыңгү өзү кады хире көөр хөөн чок чораян, каржы, каргыс корум-чурум үезинде, национал талазы-биле өжөөнөжир чоруктуң болгаш шовинизминиң калчараашкының үезинде найыралдың аргы чаагай сеткил сагыжын хөгжүдүп, быжыглаары кады

хире берге турганы билдингир. Украинага өжөөтөн буржуаз националисттер болза, бистин улустарысың найыралың даязыны тура тырттар, орустарга хөөн чок чоруктуң хораны-биле украиннериң чүрөктерин хораннаар дээш бар-ла шаа-биле шырбайып, хирлиг кара херектерин кылып, хааның дүжүметтериниң колонийи политиказын орус улустуң бодунуң күзөл-соруу кылдыр хоп-мегези-биле көргүзөрин орадалжып турганыңга. Улустар ол хоп-мегеге алыспааны бистин аас-кежиңис. Боттарының эң эки төлзөлекчилериниң иүүрү-биле улустар боттарының күчүлүг найыралың камгалалыңга көрүңгү-биле туруп келгенер. Гершениң, Чернышевскийниң болгаш Добролюбовтуң чугаалары-биле, Шевченконуң, Франкоңуң болгаш Лесья Украинканың чалбыштыг сөстөрү-биле улус чоң чүзүн-баазын бүгү дайыннарың кам-хайра чокка илередип, улуг найыралды алдыңга болгаш бузулбас чоруун мога чок демисел-биле камгалап, ол найыралды келир үедеги салгакчыларга аас-кежиң кылдыр быжыглап келген.

Ол кайгамчыктыг чаагай үе бодур! Кижиге болза, бичизинден тура-ла улустарың акы-дуңмалышың чорууңуң болгаш дең эргезиниң өзүзунга өөренип кижизир, социалистиг хостуг нацияларың акы-дуңмалышың кады ажылдажылганыңга бүгү байдалдар тургустунган чуртта бис чурттап турар-дыр бис. Орус улустуң улуг генийи өлүм чок Ленинниң тургусканы Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязы шуурганнары болгаш аар бергелерин өтүр бисти бо чырык хүннерге чеди-

рип келген. Бо чырыткылыг хүннерде найыралдың чаагай сеткил-сагыжыңга долу делгем бердинген, улустарың найыралын бүгү хөмчөг-биле быжыглаар дугайында сагыш салдышкын күрүңениң чугула херээ болуп берген.

Бистин чурттуң улустарының хүн бодуру быжыгып турар найыралы—социалистиг революцияның эң улуг чаалап алышкынарының бирээзи, совет кижиге бүрүзүнүң чүрээнде канчаар-даа аажок үнелгил чүлү болуп турар. Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында, фашистиг араатаннарың шоглаашкыны Украинаны хан-биле борап, өрттерин оду-биле хөмө алып, бистин улустуң амы-тыныңга кыжанып турунда ол ыдыктыг найыралды күчүлүг хостакчы күжү онза тодаргайы-биле илээрзэн. Улуг орус улус, Совет Эвилелиниң бүгү акы-дуңма улустары Украинаны ол аар-берге чорукка артырып кааптаан, күчүлүг дузаламчыны холун өлчө сунган, ыңчангаш ол чорук демиселдин чедишкенин шиттирлзэн. Украина бузундулардан база катап хостуг, чечектелген, дең эргелиглерниң аразыңдан дең эргелик болуп көдүрүлүп үнгөн.

Ховуларже тараа тарыкчызы үнгөн, мартен чаныңда каң ээлдиркичиз туруп келген, национал хериклиг, социалистиг утка-шынарлыг бай украин культура чаа өңдөр-биле чечектелген.

Капитализм үе-байдалында кижиге төрөлгөтүңе далай дег карак чажы, хан болуп турар шиттирлетинмес национал айтырыг бисте мынчаар тайбың арга-биле мөңгөдө шиттирлетинген. Совет чурттуң социалистиг нацияларың акы-дуңмалышың кады ажылдажылганыңга бүгү улуг болгаш биче улустарга өшпес чырыкты ышкаш херелденип, өзүлүг хосталганың болгаш дең эргениң

принциптериниң үндөзүлгөңгө найыралды чаа амдырал тургузарда оларга үлөгөр болуп турар.

Украинаның Россия-биле катап каттышканының байырлалы бистин улустарысың төөгүзүңдө бир дугаарда-ла мындыг улуг хөмчөөл-биле болгаш тодаргай көсүзүң-биле демделген турар.

Бо байырлалга Украина күштериниң долу чечектелишкени-биле ужуражып турар. Партияның төөгүлүг, улуска ханы ынакшыл-биле сиңиккен, чоңуң амдырал деңгелин улус-биле көдүреринче уланган шиттирлер Украинаның ажилчы чоннары күш-ажылчы чаа маадыр чоруктарже сорук кирип турар.

Каховканың суг күжү-биле ажилдаар электри станциязының платоназында бетон салышкыны өзүшкүнүң темпильер-биле чоруп турар. Украин колхозтарының, МТС-териниң болгаш хоорайларың муң-муң оолдар, кыстары кур болгаш куруккан черлериниң шинзээдип алыр черлерже чорутканың. Элар болза, бистин социалистиг ынак Төрзөн чуртувус улам

Польшада куруккан черлерни ажыглалга кирип турары

ВАРШАВА. Бо чылын Польша Улус Республикага куруккан черлер шигээди алырын үлүүндө таралып шөлү дька өзөр. Күрүнениң чер ажылдыг ажыл-агыйлары, чер ажылдыг бүдүрүлгө кооперативтери болгаш хуу ажылдыг тараачынар бо чылын 340 муң хире гектар черни ажыглалга кирип алыр. Куруккан черлерни ажыглалга кирирениң талазы-биле күштүг ажылдар Шещин, Быдгоц болгаш чурттуң өскө-даа барың талакы воеводстволарында жорутунуп турар. Куруккан черлерни ажыглалга кирирениң улуг дузаламчыны күрүнениң машина-трактор станциялары көргүзүп турар.

Чаа черлерни шигээди ап турар чер ажылдыг бүдүрүлгө кооперативтеринге болгаш тараачынарга улустуң чазаа чингелделерни берип турар.

(СЭТА).

Корей Улус Демократтыг Республиканың бүдүрүлгелериниң мурнакчыларын шаңнааны

ПХЕНЬЯН. Дайынның үрөгдөп каапканы чурттуң үлөтүрүүн, транспортун, хоорайларын болгаш суурларын катап тургузарынага корей улус күш-ажылчы мадырыг чорукту көргүзүп турар. Дайын сөөлүндө тудуушкун ажылдарына улуг чедишкениниң чеди алган улус ажыл-агыйының янзы-бүрү адырларының ажылчыларын, албан-хажычыларын, инженер-техниктиг ажылдакчыларын республиканың орденери болгаш медалдары-биле шаңнаар дугайында КУДР-ның Улустуң Дээди хуралының Президиумунуң элэн хөй чарлыктарын сөөлгү хүн-верде солуннар парлаан. КУДР-ның орденери болгаш медалдары-биле чуртталга тудууларының заводтарында, рудниктерде катап тургузуушкун ажылдарын ажылдап турар 28 шериг албанынгарын, аар үлөтүрүү министрствозунуң бүдүрүлгелериниң 81 ажылдакчыларын, транспорттуң 26 ажылдакчыларын, электростанциялар министрствозунуң бүдүрүлгелериниң 57 ажылчыларын, инженерлерин болгаш техниктерин база өскө-даа бүдүрүлгелериниң төлээлекчилерин шаңнаан.

(СЭТА).

Албанияның Министрлер Чөвүлелинде

Солуннарның медээлеп турарын ёзуугар алырга, хар көшкелеринде коргаан чурттуң сонгу районнарының чоңуна материалдыг дузаламчы көргүзүрениң дугайында Албанияның Улус Республикасының Министрлер Чөвүлели доктааткан. Чонга өтш-чөмүл продуктуларын, калбак херегелдиң барааннарын, фуражты болгаш өскө-даа чүүлдерни халас берген турар.

Ол районнарың үрөгдөн чуртталга черлерин катап тургузарынага тараачынарга акша дузаламчызын көргүзүрениң сай министрствозунга Министрлер Чөвүлели дааскан.

(СЭТА).

Корей айтырыгны тайбың арга-биле шийтирлээри дөөш

(Кэсонга болган митинг)

ПЕККИН. Синьхуа агентилелиниң Кэсонга корреспондентиниң медээлеп турарын ёзуугар алырга, даштыкы херектер министри Нам Ирниц Женева чөвүлел хуралына идип үндүргени корей айтырыгны тайбың арга-биле шийтирлээриниң дугайында саналын деткири-биле болган митингге хоорайның 30 муң ажыг чурттакчылары Кэсонга чыылганнар. Ол болза, ол хоорайның төвгүзүндө эң-не хөй кижилиг митинг болган.

Ол митингге үндүргөн резолюцияда чугаалап турары болза, «даштыкы шериглерни үндүрениң болгаш бүгү Кореяга хостуг сонгулдаларын чорударының дугайында Женева чөвүлел хуралына даштыкы херектер министри Нам Ирниц саналын Кэсонга чурттакчылары бистер шийтирели-биле деткип тур бис. Чүгүле ол санал Кореяның тайбың каттыжарынага магадылал болур».

(СЭТА).

Вьетнамның Улустуң армиязының Диен-Биен-Фу шивээни алганы

ЛОНДОН. Рейтер агентилелиниң корреспондентиниң Парижде медээлеп турарын ёзуугар алырга, Вьетнамның Улустуң армиязы Диен-Биен-Фу шивээни ээлеп алган.

ШАНХАЙ. Вьетнамның информация агентилелиниң дамчыдып турары болза:

Вьетнамның Улустуң армиязының дээди командьылының төлээлекчинин май 8-те медээлээни ёзуугар алырга, май 7-же дүно Вьетнамның Улустуң армиязы Диен-Биен-Фу француз быжыглалче кол шаавар-халдаашкыны чоруткан. 24 шах тулуушкунуң соонда, май 7-де кежээкиниң 5 шака Вьетнамның Улустуң армиязы командьыл пункт — Муонг-Танга дайынның бүгү шериглерин долузу-биле чок кылган. Ол-ла хүнүңүгү кежээкиниң 10 шака Вьетнамның Улустуң армиязы Хоиг-Кумнуң мурнуу талакы секторунга француз шериглерин шуптузуң чыча шапкан.

Четче эвес медээни ёзуугар алырга, Диен-Биен-Фуга чыча шаптырган шериглериниң нийти саны Вьетнамның Улустуң армиязының шавар-халдаашкының эгезинде ол шивээге чедир ийи хире айда 17 батальон, ооң ичинде 7 парашют батальоннары болгаш 3 артиллерия батальоннары база элэн каш сапёр кезектери болуп турар. Ол-ла үениң дургузунда андара аттырган болгаш чок кылдынган дайынның самолёттарының нийти саны 57 чедип турар.

Четче эвес медээ ёзуугар алырга, май 7-де кежээкиниң 5 шака чедир Муонг-Танг секторунга дайынның бүгү шериглери быжыглал командьылы-биле катый Вьетнамның Улустуң армиязына дүжүп берген.

(СЭТА).

Япон аныктыр тайбың дээш, чурттуг америк эжелелинге удур улам-на идеякелг болгаш организацияг демисежин турар. Чурукта: япон херектерге америк киржилгеге удур чыскаалда Токионун студентилери. Синьхуа агентилелиниң чуруу.

Даштыкы херектер министрлериниң Женева чөвүлел хуралы

ЖЕНЕВА. (СЭТА-ның тускай корр.). Майның 7-де даштыкы херектер министрлериниң Женева чөвүлел хуралының сески хуралы В. М. Молотовтун даргалааны-биле болуп эрткен.

Чөвүлел хуралдың киржикчилери хүн айтырыгның бирги чүүлүн—корей айтырыгны чугаалажып көөрүн үргүлчүлээ.

Бир дугаарында Филиппинерниң төлээлекчизи Карлос Гарсиа сөс алган. Ооң чугаазы корей улустуң национал күзел чүткүлдеринге дүштүр чоруктайбың шийтирлеп таарыштырарынага шалтыктаар дээш АКШ-тың болгаш америк айтылгала динчангыр өскө-даа чамдык чурттарның төлээлериниң ажыглап турганын үгүлчү чылдактарың катпашкыны болган.

Боттарының хууда херектерин корей улустуң боду шийтирлээр чорууна шалтыктаарыңче утланган болгаш КНО-да америк хөй нуруунуң дөгөп үндүргени КНО-нуң Кол Ассамблеясының дүрүм чок резолюцияларын Гарсиа камгалап турган.

Чөвүлел хуралдың хүн айтырыгында туруп турар айтырыгны ажил-херекчи ёзу-биле чугаалажып көөрүндө былдааш, Филиппин төлээ Эвилелинге, Кыдат Улус Республикага болгаш тайбыңчы база демократияның лагериниң өскө-даа чурттарынага удур утланган америк пропаганданың хоозун боддаларың дапкырлаары-биле чөвүлел хуралдың хөй үе-шагың чидирген. Ооң-биле кады Гарсиа Азияда буурап бадыйшкына таварышкан колонналыг ёзу чурумнары хевээр артырыңче утланган АКШ-тың политиказын шыңчы бердикчи болуп мактап турган.

Нийти Европаның ам болур деп турар профэвилел конференциязы-биле холбаштыр профэвилелдериниң Бүгү-делегей федерациязының кыйгыры

ВЕНА. Нийти Европаның ам Берлинге болур деп турар профэвилел конференциязы-биле холбаштыр профэвилелдериниң Бүгү-делегей федерациязы бүгү профэвилел организацияларына, Европаның бүгү улустарына кыйгыры үндүргөн. Кыйгырында чугаалап турары:

Европаның улустары канчаар-даа аажок улуг дүвүрээни-биле хаара туттунган. Делегей дайыннары кандыг-даа экономикаг болгаш социал хөгжүлдени хөй-хөй чылдарда саадатышаан, ооң девискээрин ийи удаа хан-биле бораштырган болгаш хоозураткан. Делегейниң ийги дайынның таварыштырган балыгылары ам-даа долузу-биле бүдүп экирбээн, ынчаарга 50 четпес чылдарың дургузунда Европаның айылы чок чоруу база дагың үшкү удааның айылында тургустунган.

Бүгү делегей реакциязы «Европаның камгалап нийтилежилгези» деп алгаш, Барың Германияда өжөн негечи милитаризмни катап төртүтүп турар. Европаның чурттарының өзүп турар айылыдыг мурнууда болу берген ажылчы чоннары черүлдээлери тайбың шийтирлеп таарыштырарың оруктарың тыварыңче боттарының тура-соруун клередип турарлар. Европаның янзы-бүдү чурттарында, ооң ичинде Великобританияда, Барың Германияда болгаш скандинав чурттарында бүгү-ле угланышкынарның профэвилел организациялары ол боддалы илередип турарлар.

Европага тайбыңчы болгаш аймыл чок чорукту боттаандырынага, ол демиселге ажылчы чоннары каттыжарынага иди бээрин күзээш, профэвилелдериниң Бүгү-делегей Федерациязы ПБФ-де кирип-даа болгаш кирбейн-даа турар бүгү профэвилел организацияларын, Европаның бүгү ажылчы чоннарын нийти Европаның 1954 чылдың июнь 20-дөң эгелээш 22-ге чедир болуп эртер профэвилел конференциязыче боттарының төлээлекчилерин чорударын чалап тур.

Конференцияга даразындагы кол айтырыгны чугаалажып көөрүн саналдап турар:

«Европаның бүгү чурттарының аразынага тайбың харызаалар дээш, аймыл-чок чоруктуң боттуг магадылалдары болгаш ажылчы чоннуң амдырал деңгелин бедилери дээш чорудулгаларын доп-доруан соксадырынага үндөзүлөш Индий-Кыдатка тайбың дээш күш-ажылдыг бүгү-нийти конфедерациязы, ГАР департаментиниң чингине чөвүлели, Сен-Дени хоорайның башкыларының автономнуг профэвилели, депшигелдериниң профэвилелдериниң ролу болгаш социал системаларың ылгалдары турбуже нийти эрге-ажыктары болуп турар. Шериг бюджеттери кызартырган турарына олар сонугралдылар. Олар дүшкүрүлгө чоруктарыны кошкандырынага база ажылчы чоннарың амдырал деңгелин болгаш күш-ажылдыг байдалдары экижидирген иди бээр амыгны болгаш культураның солчуушкунун калбартырынага сонугралдылар. Олар болза чугаалажышкынарның угаан-бодалы кыштыр политиказын тилээш турарына сонугралдылар.

Бүгү профэвилел организациялары болгаш бүгү ажылчы чоннар ооң нийти эрге-ажыктарының нүүрү-биле каттыжар болгаш дем каттыштырып көдөлөр ужурулут.

Европаның аймыл чок чорунуң айтырымын шийтирлээр чорук нийтелдеп тургузуунуң ылгалы хамаан чокка оларның хамаарышпас чоруун болгаш национал эргезиң сагырының байдалдарына Европаның бүгү нацияларының аразынага нийти керээни чарганыңдан кылдынып болур.

Европа чурттарының аразынага иди дүгүрүлгө бүгү делегейниң чурттары чугаалажышкынарның, дүшкүрүлгө чоруктарыны кошкандыры болгаш чөпсөгеленишкенин кызырарының оруунга чедирип болур.

Гитлеризмниң бүгү делегейни кирип тырты берген хангы авантюризм профэвилел организацияларының быдарашкыны болгаш ажылчы чон шимчээшкениниң чарлышкыны улуу-биле болдурган деп чүвени сактып көрүр. Оон-даа доп байдалга таварышпас дээш оортан чайлаар ужурулут бис. Өзүп турар айылыды чайлаар дээш чангыс черге чыгып, чугаалажып болгаш кады төдөлүш.

Ол чалалганы хүлээп алдырың Силерден дилевишаан, профэвилелдериниң Бүгү-делегей Федерациязы тайбың камгалаар дээш, чоннуң чаагай байдалын бедилер болгаш улустар аразынага найыралды быжыглаар дээш бүгү-ле аргалар-биле демисежир деп бодунуң чайгылыш чоруктарына база дагың баддык-кап тур.

(СЭТА).

Рыгларың кылган. «Кореяга хостуг сонгулдалары чорударынага хамаарышкан ол саналдарың иди дүгүрүлгө доп-доруан ойталап кааптып болгаш, ону өөренип көөрү чугула» деп ол чугаалаан.

Май 7-ги хуралга эң сөөлүндө Колумбияның төлээлекчизи Сулета Анхель санал берген. Чөвүлел хуралдың апрельдин 27-де болган хуралында бодунуң баштайгы чугаазынага ышкаш корей айтырыгны шийтирлээр чорук чүгүле Каттышкан Нациялар Организациязының резолюциязының үндөзүниң чедип алдынган туруп болур деп Сулета баддыктап турган.

Корей улустуң төлээлекчилериниң кандыг-даа киржилгези чокка хүлээп алдынган дүрүм чок шийтирлери болгаш КНО-да америк хөй нуруунуң Код Ассамблеяга дөгөң чангыс-талаланач шийтирлери барым-далааш, Сулета Кореяга сонгулдаларың даштыкы күрүүлериң хандалды-биле болгаш чурттуң иштинге даштыкы чөпсөгит күштер туруп турар байдалдарда чорударың саналаан. Колумбияның төлээлекчизи иди дүгүрүлгө «сонгулдалар» корей улус бодунуң тура-соруун хостуг илередирине бараан болуп шыдаар аяныг кылдыр баддыктаарың оралдажып турган.

Колумбияның төлээлекчизи чугаазының сөөлгү түңнел кезинге Каттышкан Штаттарының политиказын болгаш «амдыралдыг америк хевери» дээр чүвени чашпаачы ёзу-биле мактагылап, ёзулуг демократтыг эгелерге Кореяны каттыжарынага удур утланган саналдарың көдүрүп үндүрүшсаан, ол кымың эрге-ажыктары хандырының дугайында сагыш салып турарың база дагың көргүскен.

Хурал оон-биле хаддынган.

«Европаның камгалап нийтилежилгези» оон ыңай ол дээр-ге трестилерниң тергидээшкенин калбартырың болгаш быжыглаарының, ажылчы чоннары мөлчүр чорукту улгаттырарың оралдажышкыны болуп турар. Профэвилел организацияларының болгаш ажылчы чоннары аразынага кандыг-даа солчуушкунуң ол шалтыктаар ийик. Ол Европа чурттарының аразынага салгы харызааларың моондактар ийик. Ол болза профэвилел эгелеринче болгаш ажылчы чоннарың социал чаалап алышкынарныче монополияларың халдаашкынарны күштөлдирине, оларның ажил төлөвирин күдүлдүрүшсаан, ажил чокталышкыны өстүрүшсаан, күш-ажылдыг байдалдарың баксырадырынага болгаш човулач-хитинчекке чедирер ийик.

«Европаның камгалап нийтилежилгези» болза, бүгү делегейниң ажылчы чоннарының эп-сеткил каттыжарылыгына моондак бооп турар.

Европаның ажылчы чоннары

Сентябрь 1954	Октябрь 1954	Ноябрь 1954	Децембер 1954	Сентябрь 1954	Октябрь 1954	Ноябрь 1954	Децембер 1954
100129 10*	1.000	110605 23*	1.000	100129 10*	1.000	110605 23*	1.000
100166 10*	1.000	110629 50*	1.000	100166 10*	1.000	110629 50*	1.000
100384 1-30	200	111105 02*	1.000	100384 1-30	200	111105 02*	1.000
100459 15*	1.000	112202 09*	1.000	100459 15*	1.000	112202 09*	1.000
100574 1-30	500	112256 1-50	500	100574 1-30	500	112256 1-50	500
100758 38*	1.000	113431 1-50	500	100758 38*	1.000	113431 1-50	500
100892 1-30	200	114171 06*	1.000	100892 1-30	200	114171 06*	1.000
101091 1-30	200	115988 22*	5.000	101091 1-30	200	115988 22*	5.000
101263 08*	1.000	117178 1-50	200	101263 08*	1.000	117178 1-50	200
101292 43*	1.000	119191 47*	1.000	101292 43*	1.000	119191 47*	1.000
101331 26*	1.000	119873 33*	5.000	101331 26*	1.000	119873 33*	5.000
101375 43*	1.000	121446 1-50	200	101375 43*	1.000	121446 1-50	200
101539 38*	1.000	121252 38*	1.000	101539 38*	1.000	121252 38*	1.000
101568 26*	1.000	122408 1-50	200	101568 26*	1.000	122408 1-50	200
101596 30*	1.000	123409 41*	1.000	101596 30*	1.000	123409 41*	1.000
102143 1-30	200	125127 04*	1.000	102143 1-30	200	125127 04*	1.000
102412 1-30	500	125242 03*	1.000	102412 1-30	500	125242 03*	1.000
102431 12*	1.000	126216 36*	1.000	102431 12*	1.000	126216 36*	1.000
102463 01*	1.000	127285 1-50	200	102463 01*	1.000	127285 1-50	200
102484 28*	1.000	128337 26*	1.000	102484 28*	1.000	128337 26*	1.000
102506 07*	5.000	128855 10*	1.000	102506 07*	5.000	128855 10*	1.000
103156 12*	10.000	128996 35*	1.000	103156 12*	10.000	128996 35*	1.000
103191 28*	10.000	130375 36*	1.000	103191 28*	10.000	130375 36*	1.000
103318 42*	1.000	132391 1-50	200	103318 42*	1.000	132391 1-50	200
103576 27*	1.000	133452 15*	1.000	103576 27*	1.000	133452 15*	1.000
103669 47*	5.000	133558 46*	1.000	103669 47*	5.000	133558 46*	1.000
103916 1-30	500	133583 1-50	200	103916 1-30	500	133583 1-50	200
104012 34*	1.000	133660 1-50	200	104012 34*	1.000	133660 1-50	200
104100 1-30	200	133685 1-50	200	104100 1-30	200	133685 1-50	200
104108 47*	1.000	133900 04*	1.000	104108 47*	1.000	133900 04*	1.000
104201 06*	10.000	133965 14*	1.000	104201 06*	10.000	133965 14*	1.000
104224 1-30	500	134035 23*	1.000	104224 1-30	500	134035 23*	1.000
104260 09*	1.000	134172 37*	1.000	104260 09*	1.000	134172 37*	1.000
104415 07*	1.000	134192 02*	10.000	104415 07*	1.000	134192 02*	10.000
104426 01*	5.000	134309 23*	1.000	104426 01*	5.000	134309 23*	1.000
104500 05*	1.000	134326 40*	1.000	104500 05*	1.000	134326 40*	1.000
104776 1-50	200	134339 1-50	200	104776 1-50	200	134339 1-50	200
104853 35*	1.000	134551 02*	1.000	104853 35*	1.000	134551 02*	1.000
104871 12*	1.000	134567 1-50	500	104871 12*	1.000	134567 1-50	500
104890 07*	1.000	134652 50*	1.000	104890 07*	1.000	134652 50*	1.000
104913 44*	5.000	134788 1-50	500	104913 44*	5.000	134788 1-50	500
105120 1-30	500	134829 1-50	200	105120 1-30	500	134829 1-50	200
105217 46*	1.000	134875 34*	1.000	105217 46*	1.000	134875 34*	1.000
105229 35*	1.000	134909 1-50	200	105229 35*	1.000	134909 1-50	200
105709 1-30	200	135049 1-50	200	105709 1-30	200	135049 1-50	200
105719 11*	1.000	135365 1-50	200	105719 11*	1.000	135365 1-50	200
105800 1-30	500	135518 1-50	200	105800 1-30	500	135518 1-50	200
105810 02*	1.000	135639 1-50	200	105810 02*	1.000	135639 1-50	200
105819 11*	1.000	135818 39*	1.000	105819 11*	1.000	135818 39*	1.000
105834 35*	25.000	135845 1-50	500	105834 35*	25.000	135845 1-50	500
105891 1-30	200						